

עירובין ב

1. ספר מגדים חדשים

בזה"ק פ' תצא (דף רעו ע"א) ברע"מ, עני ורוכב על החמור (זכריה ט') עני איהו תמן בסימן עירובין גדה יבמות ושאר מתניתין בכלל ע"ש. והפנ"י בהקדמה רמו לזה, שכתב מס' יבמות ברעתי להביא באחרונה מנחת עני" על מס' עירובין גדה יבמות.

כשיירי כנה"ג יו"ד (סימן רמה הגה"ט סק"ג) כתב, אני שמעתי בקושטא שנמנעו מלקרות עירובין וגדה ויבמות מפני שראשי תיבותיהן עני ע"ש.

במהרי"ל סוף הל' סוכה כתב, אמר מהרי"ל שהוא שאל מגרול אחד אמאי האריך רש"י ושאר פוסקים במס' סוכה ועירובין יותר מבשום מסכת, והשיב לו לפי שדיניהם רחוקים מדעת הבריות כגון גזר אסיק גזר אחיה ודין לכוד ודופן עקומה ולחי וקורה שמתדין את המבוי והרכה כה"ג אשר קשה לדעת סברתם, ולהכי חזרו הפרשנים להבינם ולהשכילם לכל ע"ש. בספר הישר לר"ת (סוס"י קב) כתב, דברים הללו צריכין ראיות ויצאין מעורבכין בעמקי יבמות ועירובין.

2. חידושי המאירי

ובמסכ' שבת התחילו לברר קצת מענין רשויות ולא סיימו דבריהם, והרשויו' שהוזכרו במס' שבת⁷ הם רה"ר ורשות היחיד וכרמלית ומקום פטור. ור"ה של תורה לשיטתנו הוא שיעור שש עשרה אמה שהוא שיעור⁸ שיעברו בו אנשי מדבר...⁹ ולעבור שם בני אדם. ורש"י ז"ל הוסיף בזה תנאי אחר והוא שיהא רגל ס' רבוא¹⁰ מצוי שם כרגלי מדבר ממש, אלא ששאר המפרשים¹¹ אין קפדין בתנאי זה, ובלבד שיהא מקום פנוי לעבור שם הרבה בני אדם כסרטיא ופלטיא גדולה הואיל ובקעי בה רבים, ורה"י הוא כל מקו' שהו' מוקף, ובכלל זה כל מקום שהוא רחב ד' טפחים וגבוה עשרה טפחים או יותר, שרשות היחיד עולה עד לרקיע¹², ולא סוף דבר כשהמקום זה¹³ הוא בבית גמור¹⁴ אלא אפי' בדרך שהוא רשות הרבים גמורת, אם יש שם תל גבוה עשרה או חריץ עמוק עשרה ורוחב ארבעה, אם

3. המאירי על מסכת עירובין דף ב/א

ומלת מבוי הוא מענין מבוא וכמו שאתה מוציאה בלשון קבוצה בלשון מבואות ועל שם שכל בני המבוי נכנסים דרך שם הוא קרוי כן כמה דאת אמר את מבוא העיר [שופטים א:כד] וכל השביל הוא קרוי מבוי ...

4. תוספות רא"ש על עירובין דף ב/א

מבוי. על שם שדרך המבוי באים ונכנסים לחצרות נקרא מבוי ולשון תורה קרי ליה מבוא כדכתיב וביאני אל דרך מבוא:

5. ספר יד בנימין

ולעצם פירש"י ז"ל שפי' דימעט היינו ישפיל
הנה לקמן בגמ' דף ד' ע"ב מבואר
דמעט ע"י הגבהה קרקע, אלא שכבר כ'
בריטב"א ריש פ"ק דסוכה דלה"נ בכל עמין
מוטיל מיטוט בין שיפיל הקורה בין שיגביה
הקרקע ורש"י ז"ל חדא מינייהו נקטן ועי' מה
שהבאנו בה בגמ' ד"ה מאי שנא בשם הנז"כ
ז"ל

6. ספר יד בנימין

והנה מה שצריך למעט בגובה למעלה מכי הוא
 דוקא במצוי שהכשירו בקורה אבל
 כשהכשירו בלחי ח"ל למעט כלל, ואף למ"ד לחי
 משום היכר שפיר איכא היכרא כיון שהלחי
 מתחיל מקרקע המצוי, כן מצויר בראשונים ז"ל
 וכן נפסק בשו"ע סי' שס"ג סעי' כ"ו, ואף
 שהבית מאיר שם מתקפק טובא ע"ז, מ"מ בכל
 בראשונים מצויר דשפיר מהני, וכן עי' לקמן
 י"א במד"ה איפכא, ובראשונים שם.

7. ספר יד בנימין

בבב' מאי שנא גבי סוכה דחמי פסולה, פי'
 ב"גאון יעקב" ליתמי ישפיל, אבל ימעט
 לא מצי למיחסי' דמשמע נמי יגביה הקרקע
 ובסוכה כה"ג פסולה משום מעשה ולא מן
 העשוי עכ"ל. הנה מה שנקט בפשיטות דבסוכה
 כה"ג מיפסל משום תולמה"ע, אין כן דעם
 הפני' לריש סוכה דף ב' (ד"ה חנן החס) וכן
 לקמן שם ג' ע"ב בגמ' (ד"ה הימה גבוה
 מעשרים) שכי' דכל שהפסול מחמת גובה לא
 מיפסיל משום תולמה"ע, ולא מיבעיא לשי' ר"ח

8. ספר מגדים חדשים

טבוי דרבנן תגי תקנתא. נספר המפמח לר"ג
 כתב, נפרק עושין פסין כו' נעשה שחיקן
 שלמה עירובין כו', ודע כי כל דבר שאינו כחוב
 נקראי ואעפ"י שהוא מתקנת נביאים, דרבנן
 מיתקרי ע"ש מצויר מדבריו דס"ל דתקנת שלמה
 מיתקרי תקנת נביאים. ומדברי הרמב"ם לא נראה
 כן, שכתב במיין המלוות בריש הלכות עירובין,
 דעירובין מדברי סופרים, וכן שם (פ"א ה"ב) כתב,
 ודבר זה תקנת שלמה וזית דינו. משמע דזהו תקנת
 ב"ד ולא תקנת נביא. וכבר העיר בזה בניאוריס
 לחי המאירי (אות ז').
 וסבור הייתי לומר דזה תלוי אם שלמה המלך היה
 לו דין נביא. עיין מה שכתבתי בזה במגילה
 (יד א) באורך. אמנם מנינו גם תקנת שאר
 הנביאים, שאינם כחובים נקראי, ודין רק כתקנת

9. המאירי על מסכת עירובין דף ב/א

ומכח הלכה לדעת בית הלל שהלכה כמותו נאסר שלא לטלטל בתוכו עד שיעשו בו דופן רביעית אלא שדיה בלחי או קורה מפני
 שאין הענין אלא משום היכר שאם לא יראו סתימה מצד רביעי יחשבו שאף דרך המבוי מרה"ר יבואו לטלטל מתוכו לרה"ר ואף
על פי שהיא מכח הלכה קראוהו לפעמים מדברי סופרים כמו שאמרו בסוגיא זו מבוי דרבנן אחר שאינו מן התורה ולפעמים
 קורא הלכות סיני דבר תורה כמו שיתבאר למטה בענין רובו המקפיד ...

10. ריטב"א [קוק]

אמר רב יהודה אמר רב חכמי לא למדוה אלא מפתחו של היכל וכו'. פי' דקסבר רב דטעמא דקורה במבוי כדי לעשותו פתח⁴⁰, ומשום הכי נקט כל חד מינייהו ההוא שיעורא דאשכחן בפתח דעלמא.

11. ריטב"א [קוק]

רבנן סברי קרושת היכל לחוד וקרושת אולם לחוד. פי' לענין מגורה ושלחן ומובח שהיה לנו להעמיד בהיכל⁴³, וכן לענין שאסור להיות שום אדם בהיכל בשעה שמניחים הקטורת במזבח הזהב⁴⁴, וכן לענין כהן שנכנס להיכל שלא לצורך עבודה שהוא סופג את הארבעים⁴⁵, ולכמה דברים אחרים כדאיתא בפ"ק דזבחים⁴⁶ הלכך

12. ריטב"א [קוק]

ר' יהודה סבר קרושת אולם והיכל חרא קרושה היא⁴⁹. פירוש לכל הדברים שהם כענין ההיכל, וכיון דכן אף לפתח אולם קרא הכתוב פתח אוהל מועד. ולפי' יליף מפתחו של אולם דנפיש טפי, דבתאי דינא דמבוי שיעורא דאשכחן דנפיש טפי אי לן למישקל, ולא נתפוס בכאן את המועט, דכיון דמבוי דרבנן הוא, כל מאי דאפשר לאכשורי טפי בעי לאכשורי⁵⁰.

13. ספר מגדים חדשים

אמר אב"י פליג בברייתא. ראיתי להרש"ש (נריש קידושין) שהביא מה שכתב בהגהותיו לספר נתיבות עולם (דף ק"א), להמשה בהרבה מקומות אינה מזכרת אלא ראש הענין, וכתשלומו סמכה על הגירסא המקובלת בעל פה, וכמ"ש ברש עירובין והמנן כו' ולא פליג ר' יהודה אמר אב"י פליג בברייתא ע"ש. וכספר נתיבות עולם שם כתב הרש"ש ח"ל, נראה דלפי שהימר כתיבת המשה לא היה רק משום עת לעשות וגו', לכן לא באו בה רק עיקרי הדינים בלבד בלי ביאור הטעמים, וכן לא בארה במחלוקות הנמנאים בה טענות כל אחד מהצדדים, ופעמים לא בארה גם עיקר הדין בשלמותו וכו', כי היא לא בארה רק שעל ידה חזרו לגרום הענינים בשלימותם כפי הקבלה בעל פה ע"ש.

14. ריטב"א [קוק]

אמה או יותר, כנ"ל. [ובדא מתפרשא לי מאי דאמר' בסמוך הא מתניתא אטעיתיה לרב, דרב לא טעה לגמרי בדבריו למימרא דר' יהודה לא יליף כלל מפתחו של אולם, דודאי יליף מינה קצת למפלג אדרבנן, אלא היינו טעותיה דתלי בהא (כליה) [כולי'] טעמא דר' יהודה וכסבור דמהתם בלחוד גמר, ולא יכשיר אלא עד ארבעים בלבד.]

15. תוספות רא"ש על עירובין דף ב/ב

אלא מעתה לא תיהני ליה צורת הפתח. ליכא לאקשוויי ליבעי צורת פתח דכיון דהוצרכו דלתות לצניעותא ולא מתוקמי בלא צורת פתח צורת הפתח נמי לצניעותא הוא דעביד להעמיד בו דלתות:

16. ספר בניהו בן יהוידע על עירובין דף ב/א

אשכחן מקדש דאקרי משכן, ומשכן דאקרי מקדש. נראה לי בס"ד הטעם דמקדש נקרא משכן, להורות כי מקדש ראשון יעמוד ת"י שנים כמנין משכן, והמשכן נקרא מקדש להורות כי המשכן מונה בתוך המקדש כי שם נגנו עד לעתיד לבא. או יובן בס"ד הטעם דמקדש נקרא משכן להורות דאלולי התיקון שעשה משה רבינו ע"ה במשכן לא היה יכול שלמה לעשות תיקון של המקדש, ולכן תמצא דאותיות שמו של משה רבינו ע"ה ישנם בשם שלמה, והמשכן נקרא מקדש להורות כי התיקון שנעשה במשכן נשלם במקדש. ועיין בסוד זמן המשכן וזמן המקדש בדברי רבינו האר"י ז"ל ותמצא נחת. וי"ל מקד"ש עולה מספר טחי"נה פנ"ים בפנ"ים, או א"ל ומ"ה פנ"ים בפנ"ים. גם מקדש ראשי תיבות קומת מלכות שלימה דגולה והבן: